

חמש הערות על הבוררות בישראל

יש דרכים מתקדמות ויעילות יותר למתרון סכסוכים מסחריים מאשר פנייה לבית המשפט. הליך הבוררות של ה-ICC חוסך לצדדים עלויות כבדות ומוציא תחת ידי הבורר תוצאה הגיונית ויעילה/ על הצדדים לבחור בבורר הבקיא ברצי המשפט, בעל כושר חשיבה שימוטי אובייקטיבי, מקצוען המבין היטב את המציאות העסקית ולא רק את כללי הדין החלים עליה

עו"ד רונן סטי

חבר בוועדת הבוררות הבינלאומית של ה-ICC, לשכת המסחר הבינלאומית בפריס

1. ללמוד מהמובילים הבוררות ככלי לפתרון סכסוכים מסחריים מקובלת בקהילה העסקית כדרך העדיפה על פנייה לבתי המשפט. בכפר הגלובלי פועלים כמה מוסדות בין-לאומיים מובילים בתחום הבוררות ובראשם ה-International Court of Arbitration, בית המשפט הבין-לאומי לבוררות של לשכת המסחר הבין-לאומית, ה-ICC, היושב בפריס. בלונדון פועל זה יותר מ-100 שנה ה-LCIA - London Court for International Arbitration, ובארצות-הברית פועל מוסד ה-C.P.R. - International Institute for Dispute Prevention & Resolution. חוק הבוררות הישראלי חוגג השנה 40 לחקיקתו. הוא הועתק ברובו מפקודת הבוררות המנדטורית משנת 1926 המבוססת על המגילה הטורקית משנת 1886. הסכם בוררות בא בתוספת לחוק הבוררות והוא מוחל כברירת מחדל בכל הליך בוררות, אלא אם קבעו הצדדים אחרת. זהו הסכם ערכאי. לעומתו, הסכמי הבוררות במוסדות הבין-לאומיים זוכים לעדכון שוטף, כמו גם הוראות הדין. החוק האנגלי קלט בשנת 1996 זכות ערעור על פסקי בוררות. בשנת 2008 פורסמו כללי בוררות מעודכנים ב-ICC המחייבים את אישור שופטי בית המשפט בפריס לטיוטת פסק הבורר זה שנים רבות. בית המשפט מוסמך להתערב בכל הנוגע לצורת הפסק ולהעיר הערות הנוגעות לתוכנו בלי שיתערב בשיקול דעתו של הבורר (סעיף 27). כך, נמנע הצורך בתיקון או בביטול פסקי בוררות של מוסד מוביל זה. עלינו ללמוד מהמובילים ולכלול בהסכמי הבוררות בישראל כללי בוררות המיושמים בהצלחה בעולם עוד קודם שהחלה הבוררות.
2. בוררות עם "ביטוח" הצעת חוק הבוררות (ערעור על פסק בוררות) התשס"ח - 2007 נתונה על סף אישורה בקריאה שנייה ושלישית בכנסת. ההצעה הוגשה ביוזמת חברי הכנסת גדעון סער ועמירה דותן. עם אישורה במתכונת המוצעת, די יהיה לכלול בהסכם הבוררות סעיף קצר שלפיו פסק הבוררות ניתן לערעור כדי לאפשר את העברתו לשבט ביקורתו השיפוטית של בורר בערכאת ערעור. ההליך יהיה פשוט ומהיר. ההחלטה תינתן על סמך כתבי טענות בתוך 60 יום ממועד הגשתם, אלא אם נמצאו טעמים מיוחדים לשמיעת הצדדים. הבורר בערכאה הראשונה יחויב בנימוק, וכידי הצדדים יהא לחייב בזאת את הבורר בערעור. כך, במקום "לפשפש" בעברו של הבורר תיבחן עבודתו בעיניים מקצועיות. ביטול פסק הבוררות יהיה אפשרי בנסיבות קיצוניות ומעטות בהקשר עשרת המקרים המאפשרים זאת כיום בסעיף 24 לחוק. כיוזם השינוי החקיקתי הזה, עם עמיתי עו"ד ישראל שמעוני, סבורני שאנו עומדים בפתחה של מהפכת הבוררות בישראל. שילוב מנגנון הערעור ניתן ליישום כבר כעת באמצעות עורכי דין ובוררים מקצועיים היוזעים את המלאכה. בוררות עם "ביטוח".
3. "בוררות בייסבול" יתרונו של הליך הבוררות ביעילותו, אלא שבמקרים רבים מדי מתפתים הבוררים לנהל כמו את מקבילתו בבתי המשפט. בעולם מיושמות דרכים מתקדמות ויעילות יותר. אחת מהן היא מסלול ה-Last Offer Arbitration שזכה לכינוי "בוררות בייסבול". על הבורר למלא תפקיד של מעין רופא בחדר מיון המסייע לצדדים לבחור במסלול הנכון בטרם יאומץ מסלול השיפוט המסורתי. הוא יכול "לתפור"

לראשונה בעברית

לשכת המסחר הבין-לאומית (ICC) הפיקה תרגום לכללי הבוררות הבין-לאומיים

התרגום יסייע לעורכי דין, לרו"ח ולמנהלים בכירים להשתמש בניסיון ובידע של בית המשפט לבוררות בפריס

על-פי כללי ה-ICC, מקרה הבוררות בין אלי ארוך לחברת כלל לא היה מתרחש, שכן בית הדין היה מעכב את ההתרחשות עוד בשלב בחינת הטייטה. לשכת המסחר הבין-לאומית (ICC) הפיקה לראשונה תרגום לעברית לכללי הבוררות הבין-לאומיים מתוך מטרה לסייע לעורכי דין, לרו"ח ולמנהלים בכירים להשתמש בניסיון ובידע של בית המשפט לבוררות בפריס.

אחת הפעילויות המרכזיות של ארגון ה-ICC היא הפעלת בית הדין הבין-לאומי לבוררות שמקום מושבו בפריס. בית דין זה הוא מהוותיקים והמובילים בעולם. במשך השנים נוהלו בו למעלה מ-14,000 בוררות עסקיות. רק בשנת 2006 עסק בית הדין בכ-1,800 תיקי בוררות שטופלו בידי כ-1,000 בוררים מ-50 מדינות שונות.

לדברי אורן שחור, יו"ר ICC ישראל, "נושא הבוררות העסקית הבין-לאומית צבר בשנים האחרונות תאוצה, והוא מהווה פתרון הולם, מהיר וחסכוני לפתרון סכסוכים וליישוב אי-הסכמות".

ICC-ישראל הוא חלק מארגון העסקים הבין-לאומי הגדול בעולם. ICC היא לשכת המסחר הבין-לאומית השוכנת בפריס, ולה נציגויות ב-140 מדינות ברחבי העולם וחברות בה כ-8,000 חברות מהמובילות בעולם.

ICC מייצגת את עניינם של גופי עסקים מובילים בפני קובעי סדר היום של הכלכלה העולמית. הלשכה פועלת מול גופים כגון ארגון הסחר הבין-לאומי (WTO), ממשלות שבע המדינות המובילות בעולם (G7) והאוי"ם.

מוסד הבוררות של ICC מאפשר לצדדים גמישות רבה בתחום הבחירה בבוררים, כמו גם בתחומי הדין החל על הבוררות ועל מיקומה הפיזי. מנהלת בית הדין תומכת בבוררות בנושאי מידע ותשתית ובקביעת המסגרת הפרוצדוראלית. פסקי הבוררות מחייבים הנמקה, וטייטה הבוררות נבחנת בידי צוות בין-לאומי לפני ההכרעה והפרסום. פסקי הבוררות של ICC זוכים להכרה ולהערכה בין-לאומיות רחבות יותר משזוכים להן פסקי דין בבתי המשפט המקובלים בעולם.

אורן שחור הוסיף כי בשנה האחרונה הגבירה ICC-ישראל את פעילותה ואת מעורבותה בתחום הבוררות הבין-לאומיות. במסגרת פעילות זו נערך יום עיון שהתארח בו בכירי הבוררים בעולם ויו"ר בית הדין העולמי לבוררות של ICC הפרופ' פייר טרסייה.

החברת נערכה בסיועם של עו"ד נדעון מישר יו"ר הבוררות הבין-לאומית של ICC ישראל ועו"ד רונן סטי, חבר ועדת הבוררות ממוסד ג'ון מישר ושות'. לקבלת החוברת: ברוך מזור, מזכ"ל ICC, 03-5631048

עם פרקטיים הצדדים מסלול בורות ייחודי המתאים למידותיהם. מתכונת ה"בייסבול" מאפשרת לכל אחד מן הצדדים, עם סיום שלב שמיעת הראיות או עוד קודם לכן בהסכמה, להביא בפני הבורר הצעות להכרעת הסכסוך. הצעות אלה מבוססות למעשה על אירועי הבוררות שהצטברו עד כה ואשר עומדים להכרעת הבורר. אחרי הסבב הראשון רשאי כל אחד מן הצדדים לעדכן את הצעתו בסבב שני וסופי. על הבורר לבחור באחת ההצעות בלבד, הקרובה ביותר להכרעתו, והיא תהיה פסק הבוררות. מהלך זה, הנהנה מהצלחה בארצות הברית, מניע את הצדדים למסור לבורר הצעות מעשיות והוגנות להכרעתו. בורות הבייסבול, כמו גם מסלולים חדשניים נוספים, חוסכת לצדדים עלויות כבדות ומוציאה תחת ידי הבורר תוצאה הגיונית ויעילה.

4. מיהו "בורר"?

החוק הישראלי אינו קובע סף מינימלי בשאלה מיהו בורר. זו שערורייה, שכן מדובר בהליך שיפוטי, פרטי, שבו מחזיק הבורר בסמכויות חזקות מאלה של מקבילו השופט. לעתים ניתן ללמוד בדיעבד על חוסר ניסיונו ועל חוסר מקצועיותו של הבורר ואף על כשלים אתיים. על הצדדים לבחור בבורר הבקיא ברזי המשפט, בעל כושר חשיבה שיפוטי אובייקטיבי, מקצוען המבין היטב את המציאות העסקית ולא רק את כללי הדין החלים עליה. זאת בדומה לבחירה ברופא מנתח בשעת הצורך. על הבורר לנאול את הצדדים מן הסכסוך, וראוי שיבחר לו ולהם את הדרך הנאותה והמקצועית לכך.

5. מבחן התוצאה

תוצאה מוצלחת תושג בשניים: האחד, עם פרוץ הסכסוך על הצדדים להיפגש עם עורך דין המומחה באיתור הדרך המתאימה ביותר לפתרון הסכסוך מחוץ לכותלי בית המשפט. עליהם לבגש עמו יחד הסכם בורות התואם את מידותיהם: בורות מסורתית, אפשרות לערכאת ערעור, מתכונת "בייסבול" או בורות 80/20 - הכול לפי נסיבות העניין. דבר שני, יש לשלב סעיף מודולרי ליישוב סכסוכים - מחובת מו"מ משפטי ועד לבוררות הסכמית הכוללת אפשרות ערעור. סעיף זה יהפוך את ההסכם ל"מבצח".